

Értelmezési keret az erdélyi magyar egyetem kérdéséhez, különös tekintettel annak demográfiai összetevőire*

Az erdélyi magyar tudományegyetem kérdése a közvélemény számára az 1989 utáni időszak talán legfontosabb téje. A közvélemény-kutatásokból egyértelműen kiderült, hogy a lakosság az értékprioritások szintjén - az etnikai jelleget is hordozó kérdések közül - elsősorban az anyanyelvű oktatást, és ezen belül a magyar egyetem/Bolyai Tudományegyetem visszaállítását támogatja. Az egyetemet a szimbolikus szférában betöltött súlya, valamint megszűnésének körülményei alkalmassá tették arra, hogy ideológiai töltettel társulva a kommunista diktatúra összeomlását követő "kárpótlás" jelképe legyen. Az értelmiségi elit az egyetem kérdését tovább sarkította: ha sikerül visszaállítani a Bolyai Tudományegyetemet, lényegében "megoldottuk" az anyanyelvű oktatás kérdését; ha nem sikerül, akkor nem rendelkezünk teljes oktatási struktúrával¹, aminek következtében a közoktatásban meglévő pozícióink is megrendülnek, mivel a szülők román iskolába íratják gyermekeiket, a magyar oktatás pedig fokozatosan felszámolódik. Jelenleg az erdélyi magyar egyetem léte a magyar lakosság otthonosságérzetének egyik legfontosabb eleme.²

A kérdés szimbolikus térben tettenérhető jellemzőit azért tartom fontosnak, mivel véleményem szerint a létrehozandó egyetem esetében két, egymást csak részben fedő egyetemkonceptiót kell összeegyeztetni. Az első megfogalmazás azé az egyetemé, amiről beszélni szoktunk, azé a valamié, amit tulajdonképpen az elmúlt évtizedek jogsérelmeinek egyik gyűjtőfogalmává tettünk: a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem, annak Farkas utcai fő épülete, esetleg az egykori Regnum Marianum. Ez részben pótolható egy zöldmezős, domb tetején álló presztízsberuházással, egy campusszal, amihez minden évben hozzáteszünk egy épületszárnyat, ahová magyar fiatalok járnak és mutatja a Duna Televízió. A másik egyetem egy olyan felsőoktatási hálózat, amely integrálja a meglévő - nem állami - felsőfokú oktatási intézményeket; figyelembe veszi az erdélyi magyar társadalom földrajzi tagolódását, annak regionális sajátosságait; megfelel a társadalomépítés szempontjainak, valamint kiszolgálja a munkaerőpiac igényeit.

Erdély magyar népessége földrajzi elhelyezkedését tekintve a Nagyvárad-Kolozsvár-Marosvásárhely-Csíkszereda-Kézdivásárhely tengely mentén három olyan nagyobb régióra osztható, amely mindegyike interetnikus szempontból eltérő élethelyzeteket, közgondolkodásokat - sajátos identitást hordoz.³ Véleményem szerint mindhárom régió saját felsőoktatási intézményt igényel.⁴ E három régió azonban eltérő igényeket fogalmaz meg egy létrehozandó felsőoktatási intézettel kapcsolatban, illetve más-más befogadó közeget jelent.

A Partium régió (Bánságot is beleértve) Erdély nyugati, valamint északnyugati megyéiből tevődik össze. A régióban az 1992-es népszámlálás adatai szerint a romániai magyarok körülbelül egyharmada (kb. 517 ezer személy, 31,8%) található. A térségben a magyar lakosság interetnikus környezetben él. Bihar és Szatmár megyék jelentős részén, Szilágy megye nyugati, északnyugati felében számbeli többséget alkot, ezek a területek egy határ menti összefüggő tömböt képeznek. A tömb "fellazítása" a húszas évek telepésfalvaival kezdődött, majd több évtizedes következetes népesedéspolitika eredményeként kialakult a mai mozaikszerű interetnikus környezet. Az etnikai tömb határán túl, Arad megye egyes részein a magyar népesség kisebb szigetekben többségben él, azonban Temes és Krassó-Szörény megyékben szórványhelyzetben található.

Partium sajátossága a "kifele"-fordulás, a minden szempontból Magyarország irányába történő igazodás. A magyarországi tömegkommunikációs csatornák vételének lehetősége az ottani értékrend közvetítését, az erre épülő gondolkozásmódok, magatartásminták, fogyasztói szokások átvételét eredményezték. A régióban nagyon erős a kivándorlási hajlandóság⁵, a kivándorlók igen jelentős része ebből a térségből kerül ki. A felsőoktatás szempontjából egyre kevésbé jelent gravitációs központot Kolozsvár, inkább Debrecen, Nyíregyháza és Szeged tölti be ezt a szerepet. Egyre több fiatal már a középiskolai tanulmányait is Magyarországon végzi. A régióban - elsősorban Nagyváradon és Temesvárott - jelentős számú magyar fiatal tanul román tannyelvű állami vagy magánegyetemen.

A térség etnikailag összefüggő tömbjének szélén található Nagyvárad, ahol a meglévő Sulyok István Református Főiskolát/Partiumi Keresztény Egyetemet fel lehetne fejleszteni a régió igényeit kiszolgáló felsőoktatási intézményé. Alapvető célként a régió szükségleteinek biztosítását, a magyarországi egyetemre készülők otthon tartását, valamint a

román tannyelvű felsőoktatási intézményeken tanulók bevonását lehetne megfogalmazni.

A romániai magyar lakosság keleti tömbjét - Székelyföldet - Hargita, Kovászna, és Maros megye alkotja, a térséghez tartozik Brassó megye is. A régióban a romániai magyarok valamivel kevesebb, mint fele⁶ él (kb. 787 ezer személy, 48,5%), közülük 700 ezer egy olyan összefüggő tömböt alkotva, ahol etnikai arányuk 90% feletti. A hetvenes évekkel kezdődő erőltetett iparosítás alkalmat nyújtott román nemzetiségű személyek mesterséges betelepítésére, azonban ez csak a városokat érintette. Az 1989-es történések után betelepedésük leállt, sőt, jelentős mértékű visszaáramlás tapasztalható, amit a hatóságok újabban katonaság és rendőrség telepítésével kívánnak egyensúlyozni.

A térséget - talán az etnikai tömb szélén elhelyezkedő Marosvásárhelyt leszámítva - a bezárkózás, a befele fordulás jellemzi. Ezt a kilencvenes évektől a magyarországi vendégmunka valamelyest árnyalja. Székelyföld foglalkozási szerkezetében túlsúlyos a mezőgazdaság, településhálózatában ma is meghatározó a falu, városai mezővárosok. A régió infrastruktúrája gyengén fejlett, a fontosabb útvonalak elkerülnek. Katonatisádsadalmak hagyományán a civil szerveződések száma alacsony, a térség értelmiségmegtartó képessége gyenge. Székelyföld a 21. század információs társadalmában zárvánnyá válhat. Etnikai skanzenné. Ugyanakkor az összmagyar kultúrában - elsősorban a tudományos életben - a székelyföldi származású személyek jelentősnek mondható arányt képviselnek, megfelelő oktatási intézmények birtokában pedig figyelemre méltó eredményeket tudnak felmutatni.⁷

Véleményem szerint az egyetemi hálózat létrehozásának tervét össze kell kapcsolni Székelyföld emancipatórikus törekvéseinek támogatásával. Az etnikai tömb központjába telepített felsőfokú oktatási intézet nem csupán "értelmiséggyár", hanem egyben elitmegtartó intézmény, új gondolkodásmódok-magatartásformák kitermelője, amely kisugárzó, civilizatórikus hatása középtávon igen jelentős lehet. Székelyföld több városában is - talán legnagyobb mértékben a régiót földrajzi helyzete következtében integrálni tudó Csíkszeredában - adminisztratív szempontból adottak a feltételek egy campus létrehozására, azonban a befogadó környezet és a megfogalmazott igények inkább gyakorlati ismereteket nyújtó szakok létrehozását teszik lehetővé. Elhibázott döntésnek tartanám tudományegyetem, vagy akár tanárképző főiskola beindítását valamely székelyföldi kisvárosban.

Külön vizsgálatot igényel Marosvásárhely szerepe. A város az 1992-es népszámlálás adatai szerint magyar többségű (51,4%), azonban magyar lakossága elöregedett: a román lakosok korfája nagyságrendekkel kedvezőbb. Földrajzi értelemben Székelyföldhöz tartozik, az etnikai tömb határán fekszik, azonban társadalmi-kulturális hátterét tekintve inkább Kolozsvárhoz hasonlítható. Városi hagyományokkal rendelkező egyetemi központ, a második világháború után Kolozsvárról áthozott Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetem, valamint Színművészeti Főiskola az elmúlt évtizedekben nemzetközi mércével mérve is jelentős eredményeket mutatott fel. Fontos megemlíteni, hogy Maros megye a Partium nélküli Erdély legjelentősebb mezőgazdasági vidéke, amire egy igen erős élelmiszeripar épült.

Véleményem szerint Marosvásárhelyen a létező felsőoktatási intézményekben történő oktatás magánegyetem keretén belüli bővítését célszerű végiggondolni, valamint a mezőgazdasággal kapcsolatos képzés beindítását. Eddig Marosvásárhely-Nyárádszereda együttműködésében folytatott kertészeti oktatást érdemes áttenni Marosvásárhelyre⁸, ezt ki lehet egészíteni a mezőgazdasághoz kapcsolódó további szakokkal⁹, valamint az ezekhez szükséges műszaki tudományokkal.

Az erdélyi két magyar etnikai tömb között egy kb. 200 kilométer széles, minden szempontból román többségű sáv található, amely északról a Nagyvárad-Kolozsvár-Marosvásárhely tengely irányába szűkül, majd attól délre ismét kiszélesedik. A térséget Máramaros¹⁰ Beszterce-Naszód, Kolozs, Fehér, Hunyad és Szeben megyék, valamint és Szilágy megye keleti része alkotják. A "korridorban" a romániai magyarok mintegy ötöde él (kb. 300 ezer személy, 18,5%). Ebben a században a térség magyar lakossága folyamatosan csökken. A térségben a kivándorlási hajlandóság magas, az asszimilációs veszteségek itt a legnagyobbak. Jelentősnek mondható az etnikai tömbök, illetve Kolozsvár irányába történő belső migráció is.

A térség meghatározó eleme a kisvárosok láncolata, amelyekben - Kolozsvárt leszámítva - a magyar lakosok jelentős része él. A felmérések szerint e réteg gondolkodásmódját határozza meg leginkább a közösségi szellem, a "megmaradás" igénye. Jelentős tudás halmozódott fel az interetnikus kapcsolatok, valamint az "önvédelmi reflexek" területén. Az RMDSZ politikájában legmarkánsabban ennek a rétegnek a gondolkozásmódját, igényeit jeleníti meg.

Kolozsvár szerepe külön tárgyalandó. A városban az 1992-es népszámlálás adatai szerint 75 ezer magyar nemzetiségű személy¹¹ él, amely a város 22,8%-át alkotja. Kolozsvár talán Erdély egyedüli nagyvárosa¹², amelyet történelmi hagyományai és földrajzi fekvése egyaránt a tágabb értelemben vett régió központjává tesznek. Jövőben a

decentralizáció, valamint a regionalizmus folyamata a város jelentőségét tovább fogja növelni. Kulturális szempontból Románia második, Erdély legjelentősebb központja, a különböző nemzeti kultúrák igen kiélezett, "kulturharcos" versenyével.¹³ Nyolc egyeteme és főiskolája közül a Babes-Bolyai Tudományegyetem az ország legnagyobb egyeteme, melynek 39 szakán magyar tannyelvű oktatás is folyik.

Véleményem szerint Kolozsvár szerepe a felsőfokú oktatásban az elitképzés lehet. Ezt segíti elő földrajzi fekvése is: az egymástól távol eső két magyar tömb szellemi integrációját, egy összerdélyi tudat kialakítását Kolozsváron, és az egyetemi tanulmányai végeztével szétszóródó szellemi eliten keresztül lehet megvalósítani. A magánegyetem keretében létre kellene hozni azokat a karokat, amelyek esetében kilátástalan a magyar tannyelvű oktatás állami kereteken belül történő biztosítása (jog- és közgazdaságtudomány, zeneakadémia); illetve meg kellene teremteni a lehetőségét annak, hogy a tanárképzés évről évre változó beiskolázási számait szükség esetén ki lehessen egészíteni. Emellett a hangsúlyt az elitoktatáshoz szükséges háttérintézmények¹⁴ magánegyetemen belüli létrehozására kellene helyezni, ügyelve arra, hogy azokat az - állami és magánegyetemen tanuló - összes diák számához méretezzük.

Az állami egyetem-magánegyetem viszony

Első fázisban célszerűnek tűnik a szükséges felsőfokú oktatási struktúra teljes spektrumának meghatározása. A magánegyetem keretében szerintem három jól körülhatárolható esetben kellene létrehozni valamely szakot, éspedig olyan területen, ahol:

- az állami egyetemen nem folyik magyar tannyelvű képzés és rövid távon nincs esély annak beindítására;
- az állami kereteken belüli képzést nem tudjuk az általunk kívánatosnak tartott befogadóképességűre bővíteni;
- növelni szeretnénk az illető szakot oktató egyetemi/főiskolai központok (helyszínek) számát, és erre rövid távon állami keretek között nincs esély.

Jelenleg a romániai magánegyetemek az állami oktatás mellett kiegészítő szerepet töltenek be. Az állami egyetemek ingyenes és a magánegyetemeknél lényegesen magasabb szintű képzést nyújtanak. Magánegyetemekbe általában az állami oktatásba be nem került diákok iratkoznak. Ez a tendencia tovább erősödik azáltal, hogy az állami egyetemek egyre nagyobb számban hirdetnek meg tandíjas helyeket.¹⁵

A létrehozandó magánegyetembe integrálni kellene a meglévő magyarországi egyetemek kihelyezett tagozatai közül azokat, amelyek beleillenek az oktatási struktúrába, és magas szintű, hatékony oktatást, hasznosítható ismereteket nyújtanak.

A magánegyetem létrehozásával nem gyengülhetnek az állami egyetemeken meglévő pozíciók. Támogatni kell az állami egyetemen tanító tanárok bevonását a magánegyetemen beinduló képzésbe, azonban el kellene kerülni azt, hogy a magánegyetem végérvényesen "átcsábítsa" őket.

Természetesen ez a logika csak abban az esetben követhető, ha az állami egyetemeken lényegesen növelni tudjuk a magyar oktatás autonómiáját. Az önálló állami egyetem, vagy a magánegyetem létrehozásának indoka nem csupán a beiskolázási számok alacsony volta, hanem az a felismerés, hogy az oktatás színvonalának emeléséhez, és a sajátos, nemzeti identitás újratermelésével kapcsolatos érdekek érvényesítéséhez döntési kompetenciák szükségesek.

A konkrét szakokhoz fűződő észrevételek

Véleményem szerint minden egyetemi/főiskolai központban be kellene indítani a közgazdaságtudomány és a számítástechnika oktatását, valamint egyféle "gyorstalpaló" tanárképzést idegen nyelvek tanítására.¹⁶

A tanárképzés kiemelt fontosságot képvisel, hiszen ennek minőségétől függ a következő generációk közoktatásának színvonala. Ezért úgy gondolom, hogy a tanárképzés számára az elitképzésnek kijáró feltételeket kellene biztosítani. A BBTE-n a képzés szakmai keretei adottak, ezt csak akkor kell magánegyetemen pótolni, ha nem sikerül az igényeinknek megfelelő számú beiskolázási helyet

biztosítani. Ez az elképzelés csak abban az esetben tartható, ha valamilyen távoktatási rendszer keretében megszerezhetővé válik a tudástöbblet és a tanári diploma azok számára, akik jelenleg falvakban képzés nélkül tanítanak. Külön kérdést jelent a nyelvtanárok képzése; olyan nagy lemaradást kell pótolni, illetve olyan magas a pályaelhagyók száma, hogy a képzést több helyszínen, párhuzamosan kellene beindítani.

A műszaki képzés magánegyetemen belüli beindításának feltételei több város esetében is adóttak: Kolozsváron a legtöbb az oktató, Marosvásárhelyen jobban össze lehet hangolni a már létező vagy indítandó szakokkal, Székelyföld városaiban nagyobb a műszaki képzés iránti igény. A szükséges feltételek kialakíthatóak Temesváron vagy akár Brassóban is.

Legnehezebb talán a jogtudományok oktatásának megszervezése. Ehhez a legkedvezőbb feltételek Kolozsváron vannak: a tantárgyak jelentős részét¹⁷ biztosítani lehet a BBTE bölcsészkarának különböző szakán előadó tanárral. A szaktantárgyak esetében a hiány magyarországi vendégtanárokkal sem pótolható; átmenetileg román nemzetiségű tanárokat kellene bevonni, és a tantárgyakat román nyelven oktatni. A jogi képzés beindítása szempontjából szóba jöhető másik helyszínen (Marosvásárhely?) nincs állami egyetemi oktatás.

Az egyetemszervezés módozatához fűződő észrevételek

A magánegyetem telepítésével kapcsolatos kérdéseket a szabadpiaci körülményekre és a versenyre kellene bízni. A magánegyetem keretében létrehozandó felsőfokú oktatási struktúra spektrumának meghatározása után nyilvánosságra kell hozni a különböző elemek létrehozásának szakmai és anyagi feltételeit. A felsőoktatásban érdekelt csoportok alakítsák ki elképzeléseiket, tegyék meg ajánlataikat. Az oktatásban szerepet vállaló helyi csoportok együttműködése nélkül felsőoktatási intézményeket nem lehet/nem szabad létrehozni vagy működtetni. Amennyiben valamely kiemelten fontos szak beindítására nem érkezik ajánlat, annak létrehozását meghívásos pályázat keretében kellene meghirdetni. A különböző városok mérjék fel, hogy saját erőforrásaikból mit tudnak felkínálni a létrehozandó egyetem javára.¹⁸ Az ajánlatok alapján minden helyszín esetében el kell végezni a megfelelő megvalósíthatósági és hatástanulmányokat, a helyi szakemberek mellett lehetőleg azok bevonásával, akik a kilencvenes években cselekvő részt vállaltak a magyarországi főiskolák/egyetemek létrehozásában. A tanulmányok birtokában, a szükséges egyeztetések lefolytatása után ki lehetne dolgozni egy olyan egyetemi hálózat szervezési tervet, amely megfelel az erdélyi magyar társadalom stratégiai céljainak és a munkaerőpiac igényeinek, ugyanakkor a létező erőforrásokat a legnagyobb hatékonysággal használja ki.

Valószínűleg a magánegyetemi hálózat létrehozásának folyamata több évre, esetleg több kormányzati ciklusra is át fog húzódni. Az ideális eset az lenne, ha a stratégiai célok-tervek pontosítása után a mindenkorai politikai akarat csak az egyetemszervezési terv különböző részelemei megvalósításának sorrendjét befolyásolná.

* A tanulmány 1999. októberében készült.

¹ Mondjuk ezt továbbra is, miközben csak a Babes-Bolyai Tudományegyetem magyar tagozatán az idén 1610 diák kezdhetette meg az első évet.

² Az egyetem jelentőségének szakmai vonatkozásai ismertek, ezekre most nem szeretnék kitérni.

Lásd Sorbán Angella - Dobos Ferenc: *Adalékok az erdélyi magyarság közéleti és politikai értékrendjéhez*. Magyar Kisebbség 1998/2. (12.) sz. 280-300.

⁴ A kolozsvári "egyetemjárás" igen magas költségeit egyre kevesebben tudják vállalni.

⁵ Lásd Sorbán Angella: *Emigrációs potenciál a határon túl élő magyar közösségek körében (1997.) Elvándorlók, az elvándorlás gondolatával foglalkozók és szülőföldükön maradók*. Magyar Kisebbség 1999/2-3. (16-17.) sz. 329-356.

⁶ A szám nagyságrendet jelöl, a konkrét adat Székelyföld eltérő földrajzi meghatározása függvényében változó. A történelmi Székelyföld területén az 1992-es népszámlálási adatok szerint 808 827 személy él. Lásd Vofkori László: *Székelyföld útikönyve*. I-II. Cartographia kft. I. kötet, Bp. 1998. 19.

⁷ Itt elsősorban a székelyudvarhelyi református kollégium 19. század második felében felmutatott eredményeire, valamint a csíkszeredai gimnázium 1970-80-as évek matematikaoktatására gondolok.

⁸ Nyárádszereda a helyi érdekű vasút megszünte következtében télen nagyon nehezen megközelíthető.

⁹ Növénytermesztés, állattenyésztés és élelmiszeripari technológia.

¹⁰ Máramaros megye földrajzi értelemben, illetve történeti hagyományait tekintve a térséghez tartozik ugyan, azonban az alkalmazott gondolatmenet szerint a közép-erdélyi "korridor"-hoz sorolom.

¹¹ Kolozsvár az egyedüli magyar szempontból jelentős lakossággal rendelkező város, amelyik nem az etnikai tömbön belül, vagy annak határán helyezkedik el. Vonzáskörzetében nem lévén számottevő magyar falusi lakosság, a hetvenes évek dinamikus növekedése Erdély más városaiából származik. Ennek következtében egy olyan befogadó közeg alakult ki, amely igen kedvező bizonyos értelmiségi magatartásformák kialakítására.

¹² Brassó és Temesvár magyar szempontból kevésbé jelentős, földrajzi értelemben pedig mindkettő Erdély peremén található.

¹³ Elgondolkoztató, hogy a francia, német, angol és finn kulturális intézet, illetve amerikai, olasz, spanyol, Soros, északi nyelvek, héber stb. könyvtárak mellett az intézményesített magyar állami kulturális jelenlét a főkonzulátus nemzeti ünnepek alkalmával tartott fogadásán felszolgált gulyásra szorítkozik.

¹⁴ Szakkollégiumok, tanári lakások, könyvtárak, kutatóintézetek, tudományos folyóiratok, valamint az egyetemi hallgatók szakmai és érdekvédelmi szervezeteinek megerősítése.

¹⁵ Például a Babes-Bolyai Tudományegyetem magyar tagozatának az 1999-2000. tanévre vonatkozó beiskolázási kerete 843 ingyenes és 767 tandíjas helyből áll, azonban ez a gyakorlat nem mondható általánosnak.

¹⁶ A helyi sajátosságok figyelembevételével ki lehet alakítani egy komplementer spektrumot. Például a közgazdaságtudomány esetében Sepsiszentgyörgyön önkormányzatok számára lehetne menedzsereket képezni, Marosvásárhelyen egészségügyi intézmények és mezőgazdasági vállalkozások számára, Nagyváradon a határ menti csereberére szakosodottakat, Kolozsvár pedig "Nobel-díjas" közgazdászokat képezvén megmaradna az "akadémiai" megközelítés számára. A felsorolt párosítás esetleges, csak egy lehetséges megközelítési módot példáz.

¹⁷ Egyetemes, valamint román állam- és jogtörténet, jogbölcselet, jogszociológia, statisztika, közgazdaságtan stb.

¹⁸ Ingatlan, telek, pénzbeni hozzájárulás, adómentesség, tanári lakások biztosítása, részfeladatok (pl. közművesítés, parkosítás) átvállalása, közmunka stb.

- [Berényi Dénes: Az erdélyi magánegyetem kérdéséhez](#)
- [Bíró A. Zoltán: Romániai magyar magánegyetem, székelyföldi szemszögből](#)
- [Hollanda Dénes: Hozzászólás Tonk Sándor Romániai magyar magánegyetem című vitaindító írásához](#)
- [Horváth Sándor: Hozzászólás Tonk Sándor, a Sapientia Kuratóriuma elnökének tanulmányához](#)
- [Kerekes Jenő: Hozzászólás a romániai magyar egyetemi hálózat kiépítésének kérdéséhez](#)
- [Mester Béla: Mi\(ke\)t értünk ma az "egyetem" szón?](#)
- [Péli Gábor: Romániai magyar magánegyetem](#)
- [Péntek János: Elvek, tervek és realitások](#)
- [Pusztai Kálmán: Vélemény Tonk Sándor írásával kapcsolatban](#)
- [Somai József: Válaszúton a függőség vagy függetlenség felé](#)
- [Szabó Bálint György: Az erdélyi magyarok 21. századi felsőfokú oktatásának alapelveiről a Transylvania Trust Alapítvány értelmezésében](#)
- [Veress Károly: Egy egyetemkoncepció az illúzió és a valóság között](#)
- [Vofkori László: Hozzászólás az Erdélyi Magyar Magánegyetem ügyéhez](#)

- Wanek Ferenc: Gondolatok a Romániai magyar magánegyetemről, Tonk Sándor vitaindító írása kapcsán
- Kurdi Krisztina - Ring Éva: Kisebbségi felsőoktatási modellek az Európai Unióban és az Erdélyi Magyar Magánegyetem
- Székely István: Értelmezési keret az erdélyi magyar egyetem kérdéséhez, különös tekintettel annak demográfiai összetevőire
- György Lajos: A magyar tudományosság és a magyar tanárképzés 1927. évi helyzete és jövő feladatai Erdélyben
- Tanulmányi bizottság Kolozsvárott
- A Sapientia Alapítvány Kuratóriumának Nyilatkozata az Erdélyi Magyar Magánegyetem létrehozásáról
- A Sapientia Alapítvány pályázati felhívása
- A kolozsvári székhelyű Sapientia Alapítvány Kuratóriumának közleménye
- Vetési László: Szórványstratégia - nemzetstratégia
- Dan Oprescu: A nemzeti kisebbségek 1999-ben
- Györi Szabó Róbert: A nemzeti kisebbségek oktatási rendszerei Lengyelországban
- Baranyi László: Magyar rádiós közszolgálat Romániában
- Kósa András László: Új biztonságpolitika az Európai Unióban. Meghatározó lesz-e a Nyugat-európai Unió?
- Mester Béla: Kisebbségi identitás a hálózottság korában
- Zakota Zoltán: Centralizáció és provizorátus
- Gerencsér Balázs - Juhász Albin: A kárpát-medencei magyar autonómiák lehetősége az ezredfordulón
- Hunyadi Attila: Romániai magyar gazdaságpolitika 1918-1940
- Zsigmond Csilla Dalma: Ökológiai katasztrófa vagy véletlen baleset? A ciánszennyeződés romániai sajtóvisszhangja
- A nemzetiségi irodalom válogatott bibliográfiája 1988 (folytatás)
- A magyar politikatudomány válogatott bibliográfiája 1999. harmadik negyedév

(c) Jakabffy Elemér Alapítvány, Media Index Egyesület 1999-2004
Impresszum | Médiaajánlat | Adatvédelmi záradék